

Danbjørg skrivur

Sosialisma ella kapitalisma

Higartil og fyri ein part enn tann dagin í dag hevur tað eydnast okkara mótsöðumnum at villeiða ta kúgaðu fjøldina og billa henni inn, at t.d. ein maður við stórar lön er tað sama sum kapitalistur. Hetta er bert fyri ein part rætt. Men tverri er tað so, at fátakir menn eisini eru í tí kapitalistiska flokkinum. Tey fara á val og seta kross fyri kapitalistum og kapitalistaorinda-sveinum. Hvi gera tey tað. Jú, tey vita ikki, hvussu mikið ilt tey gera sær sjálvum við at stemma á sínar mótsöðumenn — sínar ringastu figgindar.

Ja, tverri, at ofta hevur tað verið torført at fáa fólk at skilja mun inmillum sosialismu og kapitalismu. Men av tí, sum hent er í teim síðstu døgnum, rokni eg við, at eygni á tí kúgaðu fjøldini eru opnað.

Í summum bygdom rógva menn litið ella onki út, tí teir fáa ikki selt fiskin. Hesir menn hava mist í túsundatali av krónum nú meðan klandrið um fiskaprisin er. Hin 5. mars noktaðu fiskakeyparar at keypa fisk fyri tann av prisásetingarnevndini ásetta pris, tó at tol prógva, at prisurin er í lagi. Hvat er so grundin til, at teir nokta at keypa fisk?? — Er tað ikki tann, at slíkir menn keypa onki og selja onki uttan við so stórum vinningi, at teir skulu kunna hava eitt stórt virkivort til seg og síni og til allar partaeigarar í teirra partafeløgum.

At ofta ein stórir partur av hesum yvirskoti man vera skattafriur, er so ein onnur søga, sum ikki beinleiðis kemur hesi sakini við. Latum okkum heldur taka eina leysasögu — eitt ævintýr, sum eg hoyrdi nú ein dagin um ein av yvirklassanum, sum kom koyrandi í egnum finum luxus persónbili aftaná ein mann, ið gekk mitt á vegnum leiðandi ein hund. Bilurin floytaði, men maðurin og hundurin gingu við sama lag, inntil bilurin stógaði, og bilmaðurin bað mannin og hundin reisa niður og norður, men maðurin við hundinum vendi sær við og segði: »Hundurin betalir meira skatt enn tú, og má so hava betri rætt enn tú at ganga eftir vegnum.«

Hin fini maðurin segði ikki eitt einasta orð. Hann mundi helst halda, at tað var nakað í hesum, og at hann tí stóð seg best við at tuga. Hvussu mikið er í slíkum søgum, kenni eg ikki fyri vist. Men tað sigst frá álitandi síðu, at út ímóti 40 pst. av allari inntøku sleppur frá skatti, og at hetta kemur mest av tí, at »kontrole« er nær um onki. Men nokk um hetta.

Í summum bygdom hava menn røð út alla tíðina, meðan klandrið hevur verið, sjálvt um ongin keypir. Teir hava saltað sín fisk sjálvir ella fingið onkran annan at hjálpa sær við at salta og goyma fiskin. Hesir menn koma vónandi at vinna í stórum, og hetta verður at gera, at menn í øllum bygdom verða at siggja, at tað ber væl til at viðgera og avreiða veiðuna fyr uttan at hava nakrar millummenn, sum ríka seg upp av tí, sum útróðrarmaðurin fær ovlitið fyri sína veiðu. At einstakir ríka seg upp av slitmansins sveitta og stríði er úrlitið av kapitalistalagnum, sum ger, at

einstakir eiga alt á landi bæði virkir og sölubúðir, meðan sosialisman vil hjálpa arbeiðarum og útróðrarmonnum og øðrum fiskimonnum til sjálvir at eiga bátar og skip og virkini á landi og sjálvir at keypa og selja og harvið keypa biligt og fáa mest møgulegt fyri tað, ið teir selja. Sosialisman vil ikki, at tað skal verða sum nú, at einstakir skulu keypa biligt og selja dyrt og soleiðis ríka seg upp av tí, sum fjøldin selir ovlitigt og keypir ovdýrt. Hesa kapitalismu vilja vit beina av landinum. Hetta er tann kapitalisma, sum vit tala og skriva um, og sum sosialisman berjist imóti.

Onki betri kundi henda fyri sanna sosialismu enn tað, at teir sum vanir eru at ríka seg upp av at keypa fisk fyri litið og leitt, og selja hann fyri høgur prisir, nú eru farnir at nokta at keypa fyri tann av prisásetingarnevndini ásetta pris. Onki betri kundi henda, tí nú eru útróðrarmenn vaknaðir og nú salta teir og viðgera og selja sína veiðu sjálvir og nú sigja teir, hvussu stór ein vinning teir hava av hesum, og hvussu mangar óteljandi krónur teir hava tapt av at selja til millum menn. Hinir sum hava ligið heima, tí teir ikki fingið selt veiðuna, verða nú at siggja, hvussu skeivt teir hava borið seg at. Vónandi fær nú øll slitmanna-fjøldin eygni upp fyri hesum og verða at siggja hvussu stórt tap, ið fjøldin hevur av at selja sínar vorur, fisk, ull og annað til nærmasta keypmann fyri teir prisir, sum hann vil lata og at keypa sínar vorur fyri teir prisir, sum keypmenn áseta. Alt hetta tapir fjøldin vegna tað kapitalistalagnum.

talistalagnum, sum er í landi okkara. Vónandi sær fjøldin nú, at kapitalistafelagið er ein krefstuvullur, sum rotar og pinir okkara samfelag fyrst og mest ta kúgaðu slitmanna-fjøldina.

Nú man øll slitmanna-fjøldin vakna og siggja, hvussu neyðugt tað er, at javnaðarflokkurin kann fáa fleirtal á Føroya legtingi. Tá men ikki fyrr verður slitmanna-fjøldin frígjörd frá yvirklassa okkum, sum liggur sum eitt træla-band á øllum arbeiðandi fólkum bæði á sjógv og landi.

Beint nú hitti eg ein mann, sum segði mær, at í hansara bygd royndu teir at rógva út og salta veiðuna sjálvir, men nú hava teir ikki nakað pláss at salta veiðuna í. Tað húsíð, sum teir høvdu at salta í, er langt síðan fult, so nú gjørdist píra onki meira. Hann sá nú, at útróðrarmenn skuldu átt egið hús at goymt veiðuna í. Men nú er ovseint at fara í ferð við at fáa tilikt hús — væl at merkja til henda nú verandi útróður í hesum frárika goðu útróðrardikindum. Men hann legði aftrat: »Av skaðanum verður ein visur, men sjáldan ríkur!« Nú fara vit at gera okkurt, sum kann gagna okkum seinri um ikki nú í løtuni. Bara nú javnaðarmenn fáa fleirtal í landi okkara, so fáa vit nokk hjálpl og stuðul til at gera okk um sjálvbjargnar og sleppa undan kapitalistakindum!»

Onki er so ringt, at tað ikki er gott fyri okkurt. Nú hevur slitmanna-fjøldin fingið eygni upp og verður brátt at rísta kapitalistaokkið av sær.

J. H. Danbjørg.

Gjensyn med Finland

Det er underlig med vårt naboland. Nå er det anden gang jeg har vært i Finland. Siste gangen var i 1962. Da var det presidentvalg der borte. Nå skiver vi 1968. Og igjen har det vært presidentvalg der borte. Kekkonen ble valgt med stort flertall. Så skal det skiftes regjering. Passio la fra seg ansvaret og roret. Men sosialdemokratene skal utpeke statsministerkandidaten. Min gode venn, K. A. Fagerholm, veteran i arbeiderørsla, presidentkandidat, riksdaens talsman og minister flere ganger sa tydelig i fra at han verken kunne eller ville ta på seg statsministerhvervet, sjøl om han satte pris på at partifellene viste ham tiliten.

Nå har den 44 år gamle tidligere tømmermanden og havnearbeideren, nåværende generaldirektøren Mauno Koivisto i Finlands Bank fått oppdraget og vi venter med spenning på resultatet.

Så langt det politiske, —

Sjøl var min opgave å forelese ved de svensktalende folkehøjskole og arbeiderinstituttene i Sør-Finland.

Jeg talte om Norge, Island og Føroyar med lysbilder på mange steder og interessen var stor på

mange av stedene. Det er 15 folkehøgskoler og to folkeakademier langs kysten fra sør til Østerbotten. Naturligvis er det mange, mange flere av de finsktalende. De eies av landskapene, foreninger, både politiske og religiøse og en rekke andre sammenslutninger.

Livet i snøens Finland går sin yante gang. Arbeidsløshet og streiker og dermed følelsomme økonomiske vansker trykker tungt ned og det er vel liten trøst i å si at akk, ja her har folket tålt og opplevd så meget tungt og trist at det skulle de vel være vant til. Sist jeg var her var det 1000 finske mark å opperere med nå er det 100 FM etter devalueringen og da er mindre hodebry med å regne ut hva det og det er verd.

Dette får være noen korte riss fra et nyss avlagt opphold i vårt østeligste naboland. Nyttig og verdifullt.

Fridtjof Diesen.

Noregs-nýtt

v/ Fridtjof Diesen

Sist meldta vi om at det var storevanskeligheter for de norske fiskerierne. Nå er det bestemt at det skal bevilges 6 millioner i statsstøtte, desuten skal staten ta over 7000 tonn tørfisk som skal gå videre til FAO og verdens matvareprogram. Krisen i Nigeria har gjort det umulig for norske fiskeeksportører. En hel del skal males opp til mel. Mange norske familier har ikke brukt klippfisk siden krigen, men nå settes det i gang en kampanje for økt bruk av dette fiskeprodukt.

MANGE VIL UT AV NATO

En hel del geve kvinner og menn er gått i gang med en listekampanje blandt folk for å samle underskrifter mot at Norge fortsatt blir med i NATO etter 1969. Dette ligner meget på en folkeavstemning. Så får vi se om det hjelper.

VARENS LØNNSOPPGJØR

Ser vi hen til med stor oppmerksomhet. Det er vel vårt største fagforbund, Jern- og metall som blir den utslagsgivende i lønns- og dermed prisoppgjørende. Så følger gjerne jordbruket opp med sine krav.

DET SIES

at den nåværende fiskeriminister Myklebust skal gå og at Borten leter etter en ny. Han bor ikke ta med flere trøndere i regjeringen, men få en fra Nord Norge eller Bergens området. Offisielt vites ikke ennå om det blir mere ommobleringen i den norske regjeringen.

HELE FOLKET

I STUDIEARBEJDE

Brevskolene i Norge har hatt en enorm utvikling. Dermed får vi skolene heim i stuene og brevstudier er både nyttig, hyggelig og utviklende.

TOSKAROENINI

Danir hava hesi seinasta árinu gjørt risaframstig i sambandi við solu av rognum i dósium.

Solan hevur vundið so skjótt uppá seg, at danir nú eisini eru farnir at keypa rogn úr Íslandi, um hugsnirur skal vera um at klára eftirspurnin.

80 ár

Í morgin verður Jóhanna Katrína Vilhelm í Klakksvík 80 ár. Aldurstalið sigur ikki so litið; men framvegis er Jóhanna Katrína livsfrisk í allar mátar og ger dagsins verk til lit.

Tað eru longu farin mong ár síðan hon misti mannin — Jens Vilhelm — ið var ein frálíkur oddamaður fyri arbeiðararósluna, formaður í Klakksvíkar arbeiðsmannafelag, og áltíðsmaður á mangan hátt í javnaðar flokkinum.

Bestu ynskir og frægar kvøður verða á henda hátt sendar vinkonuni, nú hon rundar tey 80 ella »kæmpens« ár.

Vinur.

OL OG TUBBAK

DÝRARI

Gronlendski landskassin hevur eitt hall uppá 40 milj. kr. Teir skulu nú royna aftur at bota uppá javnvágina.

Hetta verður í fyrstu syftu gjørt við at áleggja 19 milj. kr. í eyskaskatti uppá ol og tubbak. Fólkatíngið skal taka støðu til málið.

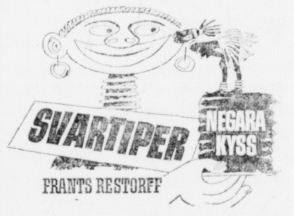
FINSKT ATOMKRAFTVERK

Ein sovjetisk sendinevnd hevur verið í Finlandi og samráðst við finskar atomvissindamenn í sambandi við eitt tilboð frá Sovjetstjórnini at hjálpa til at byggja eitt atomkraftverk við Lovisa, tætt utanfyri Helsinki.

FLUTNINGUR

Tað er ikki smápeningur, ið fer til flutning bæði loft-, land- og sjøvegin. Eitt yvirtilt hjá donskum flutningsfeløgum vísir, hvussu stór bruttoinntøkan hjá teimum einstøku feløgum er:

1. DDL (danska deildin av SAS)	kr. 453 milj.
2. DFDS	kr. 363 milj.
3. ØK	kr. 352 milj.
4. J. Lauritsen	kr. 150 milj.
5. Sterling Airways	kr. 100 milj.

KUNNGERÐ

Sambært grein 44 A í galdandi vanlukkutryggingarlóg verða endurgjöldini pristalsviðgjörd eina ferð árliga. Frá 1. april 1968 verða endurgjöldini hesi:

Einkja fær upp til	kr. 45.000,—
Barn fær upp til	kr. 16.875,—
(barnaendurgjald rettast seg annars eftir aldur á barninum, soleiðis at yngri barn fær meira enn eldri barn).	
Jarðarferðarhjálup upp til.....	kr. 682,—
Dagpeningur upp til	kr. 27.78

Avlomisendurgjald er samsvarandi uppfarið, men rætt ar seg eftir avlomisstig og aldur á skadda

FØROYA VANLUKKUTRYGGING s/f.